

การเพิ่มคุณประโยชน์ผลิตภัณฑ์พืชท้องถิ่นสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ และมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนวิถิพุทธศูนย์อนุรักษ์พันธุ์กล้วย จังหวัดสุพรรณบุรี

ADDING THE BENEFITS OF LOCAL PLANT PRODUCTS TO THE CREATIVE ECONOMY
AND COMMUNITY PRODUCT STANDARDS OF THE BUDDHIST COMMUNITY ENTERPRISE GROUP
OF THE BANANA CONSERVATION CENTER SUPHANBURI.

พระครูโสภณวีรานุวัตร¹, และโยตะ ชัยวรมันกุล

Phrakhrosophonweeranuwat, and Yota Chaiworamankul

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Suphanburi Buddhist College

Email: 2555ido@gmail.com¹

Received 24 September 2022; Revised 19 October 2022; Accepted 30 August 2023.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อค้นหาปัญหา/อุปสรรคและความต้องการเพิ่มคุณประโยชน์ผลิตภัณฑ์พืช 2) เพื่อออกแบบการออกแบบนวัตกรรมส่วนประสมการตลาดในการเพิ่มคุณประโยชน์ผลิตภัณฑ์พืช และ 3) เพื่อเสนอแนวทางการเพิ่มคุณประโยชน์ผลิตภัณฑ์พืชท้องถิ่นสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์และมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดสุพรรณบุรี. ใช้การวิจัยแบบผสานวิธี ภายใต้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญและผู้ร่วมวิจัยแบบเจาะจง เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสนทนากลุ่ม แบบสัมภาษณ์ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม จัดเวทีอบรม แบบวัดผลสัมฤทธิ์การอบรม วิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัยและใช้สถิติทั้งเชิงอนุมานและเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัญหา/อุปสรรค การออกแบบบรรจุภัณฑ์ไม่ดึงดูดใจผู้บริโภค ไม่มีอัตลักษณ์ประจำถิ่น การส่งเสริมการขายไม่ต่อเนื่อง แหล่งจำหน่ายมีน้อย มีการลดราคาคู่ค้าแข่งกัน และไม่จัดแจงทะเบียน ด้านความต้องการ ให้มีการออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่ดึงดูดใจผู้บริโภค มีอัตลักษณ์วิถิพุทธ เป็นกัลยาณมิตรกับธรรมชาติ ปิดฉลากบรรยายสรรพคุณ จัดฝึกอบรมส่วนประสมทางการตลาด และเร่งขอจดทะเบียนวิสาหกิจ.2) ผลการออกแบบนวัตกรรมส่วนประสมทางการตลาด คณะทดสอบหลังอบรมมีคะแนนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 และการเพิ่มคุณประโยชน์พืช ด้วยการเลือกวัตถุดิบท้องถิ่นที่มีคุณค่าและความแตกต่างที่โดดเด่น เพิ่มคุณประโยชน์พิเศษและคุณประโยชน์เสริม ออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้มีคุณค่า เพิ่มช่องทางและแหล่งจำหน่าย เร่งจดทะเบียนรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ และ 3) แนวทางการเพิ่มคุณประโยชน์ผลิตภัณฑ์พืชท้องถิ่นสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์และมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ได้แก่ การพัฒนาผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนให้มีศักยภาพในการเป็นผู้ประกอบการและร่วมสร้างสรรค์ชุมชนวิถิพุทธ

คำสำคัญ การเพิ่มคุณประโยชน์; ผลิตภัณฑ์; เศรษฐกิจสร้างสรรค์; วิสาหกิจชุมชนวิถิพุทธ

Abstract

This research have a purpose 1) To find problems / obstacles and the need to increase the benefits of local plant products. 2) To train on the design of innovations in marketing mix to enhance the benefits of local plant products; and 3) To propose guidelines for adding benefits of local plant products to the creative economy and community product standards of the Buddhist community enterprise group Banana Conservation Center Suphanburi by using an integrated research methodology both qualitative and quantitative under the participatory action research process (PAR). The selection of key informant groups was by means of a specific selection of 23 cases. The research tools used Group discussion, observation and in-depth interviews. There was a joint learning forum among the research participants. Record the behavior and measure the training achievement. Analyze data inductively and use both inferential and descriptive statistics.

The results of the research found that 1) All four enterprises encountered problems/obstacles. In terms of promoting the marketing mix, including packaging, for example, Lack of consumer attractive design and local identity, Lack of promotion such as online marketing and public relations, There are few sources. In terms of price, there is a competitive price reduction. Lack of development of community enterprise management potential and has not received a quality certification Security from government organizations. Their needs including helping to design packaging with distinctive appearance according to Buddhist identity, creating incentives for consumers coexisting like a good friend, providing workshops on marketing mix and Access to technology. 2) Training achievement, pre- and post-training test scores are correlated. When the trainees were trained, their post-examination scores were significantly increased at the .05 level. As a result of field follow-up assessments after training, the four enterprises increased the benefits of crop products with an emphasis on plant quality and safety in sanitation. Improved packaging, distribution channels, increased sales promotions. The difference in net profit increased for all enterprises by an average of 14.91 percent compared to the same month of the year. 3) Approaches for adding benefits of local plant products to the creative economy and community product standards, such as the development of community enterprise entrepreneurs to produce local plants. To have the potential to be entrepreneurs and to join in creating a Buddhist community.

Keywords : Adding benefits; products; creative economy; Buddhist community enterprises

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความอุดมสมบูรณ์ในด้านทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลายกระจายไปทั่วทุกภูมิภาค มีแร่ธาตุ พืชพรรณธัญญาหารหลากหลายชนิด โดยเฉพาะพืชท้องถิ่นที่นำมาเป็นอาหารบ้าง นำมาทำเป็นสมุนไพรบ้าง หรืออาจนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์และนำมาใช้ประโยชน์อย่างกว้างขวาง จึงพบเห็นได้ทั่วไปในชีวิตประจำวัน ทั้งจากการวางจำหน่ายตามตลาดสดต่าง ๆ การใช้ปรุงอาหารในร้านค้าและ

ครัวเรือน การใช้ประโยชน์จากพืชได้รับการพัฒนาจากบรรพบุรุษไทยมาอย่างต่อเนื่อง นอกจากจะนำมาปรุงอาหารแล้วยังใช้ในการรักษาโรคภัยไข้เจ็บทั่วไปอีกด้วย สังคมไทยจึงเป็นสังคมที่มีภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละชุมชน ขณะเดียวกันคนไทยมีใจเปิดกว้างพร้อมรับกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ยอมรับวัฒนธรรมใหม่ๆ เปิดโอกาสให้มีการพัฒนาศักยภาพตนเองได้มากขึ้น สามารถส่งสมทบทางปัญญา อนุรักษ์และต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยีชาวบ้านได้อย่างเหมาะสม

ด้วยการดำรงชีพของชุมชนในชนบทที่มีความผูกพันและมีความตระหนักในคุณค่าประโยชน์ของพืชผัก ผลไม้ท้องถิ่น ซึ่งในบางฤดูอาจมีผลผลิตมากเกินความต้องการ หากทิ้งไว้จะเน่าเสียโดยเปล่าประโยชน์ จึงใช้ภูมิปัญญาและเทคโนโลยีชาวบ้านแปรรูปให้เป็นผลิตภัณฑ์พืช ดังนั้น ในปัจจุบันนี้มีการรวมตัวของคนในชุมชนที่มีวิถีชีวิตผูกพันกัน ร่วมแสวงหาความรู้ในด้านต่างๆ มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาและเทคโนโลยีชาวบ้านจากรุ่นสู่รุ่น เพื่อร่วมกันเพิ่มคุณค่าและสืบทอดทรัพย์สินทางปัญญาให้มีความมั่นคง ยั่งยืน ยืนหยัดกับกระแสการเปลี่ยนแปลง โดยจัดตั้งกลุ่ม นำทุนทรัพยากรธรรมชาติที่มีในท้องถิ่นและทุนทางปัญญาไปแปรรูปเป็นยาสมุนไพรบ้าง เป็นลักษณะการถนอมอาหารบ้าง เพื่อแจกจ่ายให้ญาติมิตร หรือจำหน่ายในราคาที่เหมาะสม เป็นการสร้างรายได้เสริมอีกช่องทางหนึ่ง การร่วมกันทำกิจดังกล่าวนี้เรียกว่า วิสาหกิจชุมชน ทั้งนี้ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญต่อวิสาหกิจชุมชนมาอย่างต่อเนื่อง ในฐานะกลไกสำคัญในการส่งเสริมความยั่งยืนระดับชุมชนดังจะเห็นได้จากพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562 ที่ได้ถูกประกาศออกมาเพิ่มเติมโดยมีเป้าหมายเพื่อปรับปรุงโครงสร้างการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (Community Enterprise Promotion Act, revised B.E. 2562)

วิสาหกิจชุมชน เป็นกลุ่มกิจกรรมของชุมชนที่ชุมชนคิดได้จากการเรียนรู้ ไม่ใช่กิจกรรมเดี่ยว ๆ ที่ทำเพื่อมุ่งสู่ตลาดใหญ่ และไม่ใช่กิจกรรมที่ซับซ้อนอะไร ล้วนแล้วแต่เป็นการทำกินทำใช้ทดแทนการซื้อจากตลาดได้ และเป็นการจัดการระบบการผลิตและบริโภคที่มีอยู่ในชีวิตประจำวัน เช่น การจัดการเรื่องข้าว หมู เห็ด เป็ด ไก่ ผัก ผลไม้ น้ำยาสระผม สบู่ น้ำยาล้างจาน หรืออื่น ๆ ที่ชุมชนทำได้เองโดยไม่ยุ่งยากนัก การทำกิน ทำใช้ทดแทนการซื้อเป็นการลดรายจ่ายและยังช่วยให้ระบบเศรษฐกิจใหญ่เข้มแข็งขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นการจัดระบบเศรษฐกิจใหม่ให้เป็นฐานที่เป็นจริงในชุมชน เพราะถ้าชุมชนเข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้ เศรษฐกิจของประเทศก็จะเข้มแข็งและอยู่ได้ วิสาหกิจชุมชนจึงมีความสำคัญในการสร้างฐานมั่นคงให้กับประเทศได้ แต่การประกอบกิจการของวิสาหกิจชุมชนหลายแห่งไม่สามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่สามารถบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น สร้างเป็นนวัตกรรมเพื่อเพิ่มคุณค่าประโยชน์ผลิตภัณฑ์พืชเศรษฐกิจสร้างสรรค์ได้ จากการรายงานกรอบแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (National Economic and Social Development Board, 2023-2027) ระบุว่า ปัจจัยหนึ่งอาจเกิดจากการขาดทักษะทางเทคโนโลยี โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ยุคดิจิทัล ถูกเร่งให้มีความสำคัญต่อภาคเศรษฐกิจ สังคม และการดำรงชีวิตของประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ดังนั้น การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาบูรณาการกับเทคโนโลยีชาวบ้าน และการสร้างสรรค์ด้วยการเพิ่มคุณค่าประโยชน์ผลิตภัณฑ์พืชท้องถิ่น จึงเป็นการปกป้องรักษาไว้ในฐานะเป็นมรดกทางวัฒนธรรมภูมิปัญญาและเทคโนโลยีถนอมอาหารชาวบ้าน และทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นภารกิจหลักหนึ่งในห้าของวิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุพรรณภูมิ จังหวัดสุพรรณบุรี ด้านการบริการวิชาการแก่ชุมชน

บริบทของจังหวัดสุพรรณบุรี พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มตั้งอยู่ในเขตภาคกลาง มีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ เช่น ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรแร่ ทรัพยากรดินที่เหมาะสมสำหรับปลูกข้าว ปลูกพืชไร่ ทรัพยากรแหล่งน้ำที่ครอบคลุมพื้นที่ที่ได้รับประโยชน์ประมาณ 2 ล้านไร่ สภาพอากาศโดยทั่วไปเหมาะแก่การทำเกษตร มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรกระจายไปทุกอำเภอ ดังนั้น ภาคเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดจึงเป็นภาคเกษตรกรรม เพราะมีพื้นที่เพาะปลูกกระจายไปทั่วทั้งจังหวัด ทำให้มีผลผลิตจากพืชมากมาย

นอกจากนี้ยังพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีวิถีชีวิตสัมพันธ์กับคำสอนของพระพุทธศาสนา วัฒนธรรมการกินอยู่จึงมีความเรียบง่าย มีความอดทน มุ่งมั่นในการทำกิจอันสุจริต รู้จักประหยัดอดออม เพื่อแผ่ ยามใดที่มีอาหารปริมาณมากเหลือจากการบริโภค อุปโภคแล้วก็จะใช้องค์ความรู้หรือภูมิปัญญาชาวบ้านและเทคโนโลยีท้องถิ่นถนอมอาหารเพื่อนำไปแลกเปลี่ยนกัน หรือของฝากระหว่างชุมชน ระหว่างเครือญาติ หรือจำหน่าย ทำให้เกิดอาชีพที่ทำรายได้เสริมให้กับครอบครัว และสร้างชื่อเสียงให้กับท้องถิ่น ซึ่งในแต่ละท้องถิ่นจะมีความอุดมสมบูรณ์ทางด้านอาหารแตกต่างกัน การถนอมอาหารจึงมีความหลากหลาย เช่น แห้วกระป๋อง ลูกตาลในน้ำเชื่อม ของดีอำเภอศรีประจันต์ หน่อไม้เปรี้ยว เห็ดโคนอัดขวด ในอำเภอด่านช้าง ปลาอบรมควัน อำเภอบางปลาม้า อำเภอสองพี่น้อง เป็นต้น (Document Processing and Archives Committee, 2001: 1-191)

พัฒนาการในการใช้ภูมิปัญญาและเทคโนโลยีชาวบ้านเพื่อการถนอมอาหาร แม้จะได้มีการปรับปรุงมาอย่างต่อเนื่องแล้วก็ตาม แต่ในโลกยุคปัจจุบันและในอนาคตที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านเทคโนโลยี ด้านการผลิต ด้านการตลาด ด้านการสื่อสาร พฤติกรรมกลุ่มผู้บริโภค ส่งผลให้วิถีชีวิตชุมชนเปลี่ยนไป จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตภัณฑ์พืชในจังหวัดสุพรรณบุรีส่วนใหญ่มีปัญหา/อุปสรรค และข้อจำกัดด้านการประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการขาย ภาพลักษณ์ผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์และสรรพคุณหรือคุณประโยชน์จากผลิตภัณฑ์ไม่โดดเด่น ไม่ดึงดูดใจผู้บริโภค กระบวนการจัดแจ้งการรับรองจากภาครัฐมีความล่าช้า สลับซับซ้อน เช่น การจัดแจ้งจากสาธารณสุข การรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) เป็นต้น ในส่วนของความต้องการช่วยเหลือ อยากให้ภาครัฐช่วยส่งเสริมด้านการตลาด หรือหาแหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ศูนย์อนุรักษ์พันธุ์กล้วย ตาบลท่าระหัด ศูนย์แก่งการเส้นพินารแดง, และกลุ่มพริกแกงสมุนไพรบ้านทุ่งนาทอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย วนัสรา จันทรกมล (2020) เรื่อง เงื่อนไขความสำเร็จในการดำเนินงานวิสาหกิจเพื่อสังคมของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า 1) การมีภาวะผู้นำของผู้ประกอบการ 2) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความคิดสร้างสรรค์โดยการสร้างความแตกต่างและหลากหลายให้กับผู้บริโภค เป็นต้น และจากรายงาน เรื่อง การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนพื้นที่ภาคกลางตอนล่าง เพื่อยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันในประชาคมอาเซียน (Nipapan Jensontikul, 2019: 95-120) พบว่า ควรมีแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ 1) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ 2) การพัฒนาการเข้าถึงแหล่งทุนและการพัฒนาระบบการจัดการบัญชี 3) การพัฒนาการตลาดเน้นช่องทางการตลาดผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ 4) การพัฒนาผลิตภัณฑ์และการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์และ (5) การพัฒนาการสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ดังนั้น คณะผู้วิจัย จึงมีความสนใจที่จะศึกษาการเพิ่มคุณประโยชน์ผลิตภัณฑ์พืชท้องถิ่นสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์และมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนวิถีพุทธ ศูนย์อนุรักษ์พันธุ์กล้วย จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นการยกระดับต่อยอดขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการตลาดของกลุ่มวิสาหกิจผลิตพืช

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อค้นหา ปัญหาอุปสรรคและความต้องการเพิ่มคุณประโยชน์ผลิตภัณฑ์พืชท้องถิ่นสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์และมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน
- 2) เพื่ออบรมการออกแบบนวัตกรรมส่วนประสมการตลาดในการเพิ่มคุณประโยชน์ผลิตภัณฑ์พืชท้องถิ่นสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์และมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนและ
- 3) เพื่อเสนอแนวทางการเพิ่มคุณประโยชน์ผลิตภัณฑ์พืชท้องถิ่นสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์และมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนวิถีพุทธ ศูนย์อนุรักษ์พันธุ์กล้วย จังหวัดสุพรรณบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้การวิจัยแบบผสมวิธี ภายใต้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญและผู้ร่วมวิจัยแบบเจาะจง เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสนทนากลุ่ม แบบสัมภาษณ์ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม จัดเวทีอบรม แบบวัดผลสัมฤทธิ์การอบรม วิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัยและใช้สถิติทั้งเชิงอนุมานและเชิงพรรณนา ซึ่งผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยได้แบ่งขั้นตอนการดำเนินการวิจัย (Research Process) เป็น 3 ระยะ ได้แก่

ระยะที่ 1 การศึกษาบริบทวิสาหกิจผลิตพืชชุมชนวิถิพุทธ มีการดำเนินงาน ดังนี้

1) คณะผู้วิจัยร่วมกับนิสิตของวิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิทำการสำรวจผู้ประกอบการวิสาหกิจผลิตพืชในพื้นที่ 10 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอบางปลาม้า อำเภอสองพี่น้อง อำเภออู่ทอง อำเภอดอนเจดีย์ อำเภอหนองหญ้าไซ อำเภอด่านช้าง อำเภอเดิมบางนางบวช อำเภอสามชุก และอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี

2) ดำเนินการคัดเลือกวิสาหกิจชุมชน โดยการสัมภาษณ์ผ่านโทรศัพท์เพื่อทวนสอบกับคุณสมบัติพื้นฐานของวิสาหกิจชุมชน และสมัครใจยินดีที่จะเข้าร่วมโครงการวิจัย โดยมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ ดังนี้ 1) เป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตพืชท้องถิ่น 2) ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตไม่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพผู้บริโภค 3) ประสานและคณะกรรมการวิสาหกิจเป็นชุมชนวิถิพุทธ 4) มีวิถีชีวิตไม่เบียดเบียนธรรมชาติ และ 5) สมัครใจและยินดีเข้าเป็นผู้ร่วมวิจัยและเข้าอบรม

3) หลังจากได้ดำเนินการคัดเลือกและได้วิสาหกิจชุมชนที่มีคุณสมบัติครบถ้วนตามเกณฑ์แล้ว จึงได้กำหนดนัดวันเวลาสนทนากลุ่ม และสัมภาษณ์เชิงลึก

4) ทำการนัดหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสนทนากลุ่มผ่านระบบ Application Line/Google Meet และดำเนินการสนทนากลุ่มและสัมภาษณ์เชิงลึกตามลำดับ

5) นำเสนอผลการวิเคราะห์ TOWS Matrix Analysis และ PETS Analysis ปัญหาและความต้องการในการเพิ่มคุณประโยชน์ผลิตพืช ต่อผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ เช่น ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านการออกแบบ ด้านการตลาด ภาคเอกชนและส่วนราชการ เป็นต้น เพื่อรับทราบและร่วมกันแสวงหายุทธวิธีในการช่วยเหลือวิสาหกิจชุมชนวิถิพุทธในการเพิ่มคุณประโยชน์ผลิตภัณฑ์พืช

ระยะที่ 2. การออกแบบนวัตกรรมส่วนประสมทางการตลาดเพิ่มคุณประโยชน์ผลิตภัณฑ์พืชท้องถิ่นสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์และมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1) คัดเลือกผู้ร่วมวิจัยแบบเฉพาะเจาะจงที่ต้องการสมัครใจเข้ารับการฝึกอบรมและร่วมการวิจัย

2) มอบหมายให้คณะวิทยากรจัดทำหลักสูตร กลยุทธ์การตลาด : วิสาหกิจชุมชนวิถิพุทธ จัดกิจกรรมอบรมสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จำนวน 6 แผนการเรียนรู้ ใช้เวลา 12 ชั่วโมง

3) กำหนดนัดวัน/เวลา /สถานที่อบรม

4) ดำเนินงานอบรมตามวงจรคุณภาพของวงจรมิง (Deming Circle) หรือ PDCA ประกอบด้วย วงจร 4 ขั้นตอน (Paritha Panthubanyong, 2002 : 53-54) คือ 1) ร่วมกันวางแผนจัดกิจกรรมโดยนำผลการศึกษาบริบทของวิสาหกิจชุมชน และความคาดหวังแนวทางการเพิ่มผลประโยชน์ผลิตภัณฑ์พืชท้องถิ่นของชุมชนวิถิพุทธ 2) ดำเนินการฝึกอบรมกลยุทธ์การตลาด : วิสาหกิจชุมชนวิถิพุทธ โดยใช้เทคนิคการฝึกอบรมแบบ “ชุมชนแห่งการเรียนรู้” 3) จัดทำเครื่องมือวัดประสิทธิภาพการฝึกอบรม และเครื่องมือวัดพฤติกรรมผู้เข้าอบรม สังเคราะห์พฤติกรรม สรุปประสิทธิภาพของการฝึกอบรมและ 4) ติดตามตรวจสอบการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนทั้ง 4 แห่ง

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนทดสอบผู้เข้าอบรมที่ทำแบบทดสอบก่อนและหลังการฝึกอบรม

จำนวนผู้อบรม	ค่าเฉลี่ยคะแนนสอบ		ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	
	Pre-Test	Post-Test	Pre-Test	Post-Test
16	22.87	25.31	2.62	2.21

จากตารางที่ 1 พบว่าค่าเฉลี่ยคะแนนสอบก่อนอบรมคะแนนเต็ม 30 มีผู้เข้าอบรมจำนวน 16 รูป/คน ได้คะแนนเฉลี่ย 22.87 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.62 ส่วนผลการทดสอบหลังการฝึกอบรม ได้คะแนนเฉลี่ย 25.31 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.21

ตารางที่ 2 แสดงค่าความสัมพันธ์ของคะแนนทดสอบก่อนและหลังการฝึกอบรมของผู้เข้าอบรม

	N	Correlation	Sig
Pair 1 Pre & Post	16	0.97	0.00

จากตารางที่ 2 พบว่าค่าสหสัมพันธ์ (Correlation) ระหว่างคะแนนก่อนสอบและคะแนนหลังสอบของผู้เข้าอบรมจำนวน 16 คนอยู่ที่ 0.97 หรือร้อยละ 97.00

ตารางที่ 3 แสดงค่า t-test dependent ในการเปรียบเทียบคะแนนสอบก่อนและหลังการอบรม

		Paired Differences					t	df	Sig. (2-tailed)
		Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference				
					Lower	Upper			
Pair	คะแนน ก่อน - คะแนน หลัง	-2.438	1.031	0.258	-2.987	-1.888	-9.459	15	.00

ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่าสถิติ t มีค่า -9.46 ค่า Sig.(2-tailed) 0.00 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 แสดงว่าผลคะแนนทดสอบก่อนและหลังอบรมมีความสัมพันธ์กันและเมื่อผู้เข้าอบรมได้รับการฝึกอบรมแล้วมีคะแนนหลังการสอบเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ระยะที่ 3 เสนอแนวทางการเพิ่มคุณประโยชน์ผลิตภัณฑ์พืชท้องถิ่นสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์และมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

- 1) ร่วมกันวิเคราะห์ความสำเร็จของกิจกรรมการฝึกอบรม
- 2) ร่วมกันสังเคราะห์แนวทางการเพิ่มคุณประโยชน์ผลิตภัณฑ์พืชท้องถิ่นสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์และมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยเชื่อมโยงกับผลการศึกษาริบทของวิสาหกิจชุมชนและความต้องการที่เหมาะสมกันอย่างลงตัว
- 3) สรุปแนวทางการวิจัยเพิ่มคุณประโยชน์ผลิตภัณฑ์พืช และองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย ในการประชุมกลุ่มย่อยตามกรอบการวิจัยระยะที่ 3

ผลการวิจัย

1) ผลการค้นหาค้นหาปัญหา/อุปสรรคและความต้องการเพิ่มคุณประโยชน์พืชท้องถิ่นสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์และมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนวิถีพุทธ ศูนย์อนุรักษ์พันธุ์กล้วย จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า

1.1 ด้านปัญหา อุปสรรคผลผลิตผลิตภัณฑ์พืช ได้แก่ บรรจุภัณฑ์ขาดการออกแบบที่ดึงดูดหรือจูงใจผู้บริโภค ขาดความเป็นเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ประจำถิ่น ขาดการส่งเสริมการขาย ขาดการส่งเสริมด้านการตลาดออนไลน์และการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อ/อุปกรณ์ต่าง ๆ และขาดช่องทางการจัดจำหน่าย ส่วนด้านราคา มีการแข่งขันด้านราคามากขึ้น ราคาวัตถุดิบบางฤดูกาลมีราคาแพง ขาดการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน ยังไม่ได้รับการจัดแจ้งรับรองคุณภาพ ความปลอดภัย จากองค์กรภาครัฐ

1.2 ด้านความต้องการเพิ่มคุณประโยชน์ผลิตภัณฑ์พืชท้องถิ่นสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์และมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ได้แก่ ต้องการให้ออกแบบบรรจุภัณฑ์มีรูปลักษณ์ สร้างแรงจูงใจให้ผู้บริโภคอยากซื้อ สร้างความโดดเด่นด้านอัตลักษณ์วิถีพุทธ การเป็นกัลยาณมิตรกับธรรมชาติ ฉลากควรระบุสรรพคุณให้ชัดเจน สามารถอ้างอิงจากเอกสารยาสมุนไพรไทย และควรจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับผู้ประกอบการได้เรียนรู้ เรื่องการตลาด การเข้าถึงเทคโนโลยีที่ทันสมัย และได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐให้จดทะเบียนรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) หรือจดทะเบียนกลุ่มวิสาหกิจ

2) ผลการออกแบบนวัตกรรมส่วนประสมทางการตลาดเพิ่มคุณประโยชน์พืชท้องถิ่นสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์และมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนวิถีพุทธ จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า

2.1 ผลสัมฤทธิ์จากกิจกรรมการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ ค่าสถิติ t มีค่า -9.46 ค่า Sig.(2-tailed) 0.00 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 แสดงว่าผลคะแนนทดสอบก่อนและหลังอบรมมีความสัมพันธ์กันและเมื่อผู้เข้าอบรมได้รับการฝึกอบรมแล้วมีคะแนนหลังการอบรมเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.05$

2.2 สรุปผลกิจกรรมปฏิบัติการภาคสนาม มีผลการประเมิน ดังนี้

(1) มีการคัดสรรพืชตั้งแต่ต้นน้ำ (การเพาะปลูก) การเก็บรักษา ขนส่ง(กลางน้ำ) และการผลิต การจำหน่าย (ปลายน้ำ) เน้นผลิตผลที่ไม่มีสารพิษตกค้างเกินมาตรฐาน เช่น ควบคุมกระบวนการผลิต มีการเก็บรักษา การขนย้าย มีการป้องกันการปนเปื้อนและการเสื่อมเสียของผลิตภัณฑ์ การสุขาภิบาลที่ดี เป็นต้น

(2) มีการเพิ่มคุณประโยชน์พิเศษ ได้แก่ มีการปรับปรุงด้านคุณภาพและมีปริมาณให้เหนือคู่แข่ง เช่น เพิ่มสมุนไพรที่มีคุณสมบัติเสริมเป็นส่วนผสม เช่น มะคำดีควายผสมกับน้ำมะกรูดเพื่อใช้ผลิตแชมพูสระผม เป็นต้น เพิ่มน้ำหนัก บรรจุแต่งสี ออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่ไม่น่าเกลียดแหว่งแฉก ออกแบบตราที่เป็นอัตลักษณ์ประจำถิ่น รสและกลิ่น ให้สอดคล้องกับพฤติกรรมผู้บริโภค

(3) มีการเพิ่มคุณประโยชน์เสริม ได้แก่ เพิ่มการบริการหลังการขาย การรับประกันความเสียหาย การไม่คิดค่าขนส่ง หรือการซื้อคืน และเตรียมการขอจดแจ้งจากส่วนราชการเพื่อเป็นการรับรองคุณประโยชน์หรือสรรพคุณพืชทั้งด้านอาหารและยาสมุนไพร

(4) ด้านบรรจุภัณฑ์ (Product) มีการปิดฉลากที่สื่อถึงคุณภาพ ระบุสัดส่วนของส่วนผสม ปริมาณความจุ รูปลักษณ์ผลิตภัณฑ์สวยงาม มีความโดดเด่น มีอัตลักษณ์ประจำถิ่น มีความทันสมัย

(5) การยกระดับฉลากบรรจุภัณฑ์ มีการออกแบบฉลากสินค้าที่ชัดเจน ใช้ทฤษฎีสีเป็นองค์ประกอบหลักเพื่อสร้างแรงจูงใจให้ผู้ซื้อ

(6) ด้านช่องทางการจำหน่ายเมื่อพิจารณาในภาพรวม เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 158.33

(7) ด้านการส่งเสริมการขาย เมื่อพิจารณาในภาพรวม มีจำนวนส่วนต่างเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 130.77

(8) ด้านรายได้สุทธิ เมื่อพิจารณาผลต่างด้านกำไรสุทธิในภาพรวมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทั้ง 4 แห่ง พบว่า ผลต่างด้านกำไรสุทธิมีจำนวนส่วนต่างเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 14.91

(9) การจดแจ้งทะเบียนเพื่อเพิ่มคุณประโยชน์ผลิตภัณฑ์พืช พบว่า วิสาหกิจที่เข้าร่วมโครงการวิจัย ได้ขอจดแจ้งทะเบียนวิสาหกิจชุมชน จำนวน 2 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 50

3) ผลการนำเสนอแนวทางการเพิ่มคุณประโยชน์ผลิตภัณฑ์พืชท้องถิ่นสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์และมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนวิถิพุทธ จังหวัดสุพรรณบุรี โดยที่ประชุมมีมติร่วมกัน ได้แก่ “การพัฒนาผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนผลิตพืชท้องถิ่นให้มีศักยภาพในการเป็นผู้ประกอบการร่วมสร้างสรรค์ชุมชนวิถิพุทธที่ดี” แบ่งเป็น 3 ระยะ ได้แก่

ระยะที่ 1 เตรียมการจดทะเบียนการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน

ควรดำเนินการจดทะเบียนวิสาหกิจ และเตรียมการยกระดับผลิตภัณฑ์พืชให้ได้รับการจดแจ้งมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) มาตรฐานสาธารณสุข มาตรฐาน อ.ย. หรือมาตรฐานผลิตภัณฑ์เกษตร มีการควบคุมกระบวนการผลิตอย่างเหมาะสมปลอดภัยตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำและปลายน้ำ ซึ่งรวมถึงสัญลักษณ์ที่ดีในกรณีที่เป็นการผลิตอาหารหรือสมุนไพร เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าผู้ผลิตในชุมชนจะสามารถรักษาคุณภาพมาตรฐานผลิตภัณฑ์พืชได้อย่างสม่ำเสมอ และเตรียมการยกระดับสู่มาตรฐานผลิตภัณฑ์ OTOP

ระยะที่ 2 การพัฒนาการตลาดวิสาหกิจชุมชน

สมาชิกวิสาหกิจชุมชนวิถิพุทธควรได้รับการพัฒนาให้มีความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ ในการออกแบบนวัตกรรมส่วนประสมทางการตลาด โดยนำกลยุทธ์ทางการตลาดมาเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชนเพื่อเพิ่มคุณประโยชน์ผลิตภัณฑ์พืชท้องถิ่น เน้นอัตลักษณ์ชุมชนวิถิพุทธ บรรลุภัณฑ์เป็นมิตรกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีแหล่งผลิตถูกสุขอนามัย ประกอบด้วย 4 ปัจจัยหลัก (4Ps) คือ

(1) ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) ควรเน้นการออกแบบผลิตผลที่ทำจากพืชท้องถิ่นในจังหวัดสุพรรณบุรี อัตลักษณ์ชุมชนวิถิพุทธ บรรลุภัณฑ์เป็นมิตรกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีแหล่งผลิตถูกสุขอนามัย เป็นการเพิ่มคุณประโยชน์ผลิตภัณฑ์พืช

(2) ด้าน ราคา (Price) ควรเน้นกลยุทธ์การตั้งราคาที่จะทำให้ผลิตภัณฑ์พืชท้องถิ่นเกิดคุณค่าที่รับรู้ในสายตาของลูกค้า การยอมรับในคุณประโยชน์ของผลิตภัณฑ์ โดยคำนึงถึงต้นทุนสินค้าและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้อง การแข่งขัน และปัจจัยอื่น ๆ

(3) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) ควรเน้นความสามารถในการเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่าย ผลิตภัณฑ์พืชท้องถิ่นให้กับผู้บริโภคโดยตรง หรือการขายสินค้าผ่านสถาบันคนกลางต่างๆ รวมทั้งมีการแจกจ่ายตัวสินค้าสู่ตัวผู้บริโภค การเลือกใช้วิธีการขนส่งที่เหมาะสมในการช่วยแจกจ่ายสินค้า

(4) ด้านการส่งเสริมการขาย (Promotion) เน้นกระบวนการติดต่อสื่อสารไปยังตลาดเป้าหมายโดยใช้เครื่องมือที่สำคัญ เช่น การขายโดยใช้พนักงาน การกระจายสถานที่จำหน่าย การโฆษณาผ่านสื่อมวลชนเดียว การส่งเสริมการขายทางออนไลน์ การเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ผ่านอุปกรณ์ต่าง ๆ

ระยะที่ 3 การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน

ควรวางแผนพัฒนาผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนผลิตพืชท้องถิ่นให้มีส่วนร่วมและมีความสามารถ สร้างสรรค์นวัตกรรมท้องถิ่นและเครือข่ายชุมชนสร้างสรรค์นวัตกรรมผ่านกิจกรรมการแบ่งปันคุณประโยชน์ชุมชนวิถิพุทธ (Benefit Sharing Community) ได้แก่

- (1) ควรเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในด้านการแบ่งปันคุณประโยชน์ชุมชนวิถีพุทธ เช่น การบริจาคงานการกุศล
- (2) ควรส่งเสริมให้วิสาหกิจชุมชนตระหนักในการนำเรื่องจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อวัฒนธรรมชุมชนวิถีพุทธให้เป็นปัจจัยส่งเสริมการตลาด
- (3) ควรเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจด้านการพัฒนานวัตกรรมที่เน้นต่อยอดในกิจกรรมการแบ่งปันคุณประโยชน์ชุมชนด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมกับวิสาหกิจชุมชนวิถีพุทธ
- (4) ควรเพิ่มศักยภาพวิสาหกิจชุมชนวิถีพุทธในการสร้างการมีส่วนร่วมในชุมชนสร้างสรรค์นวัตกรรมท้องถิ่น

การอภิปรายผล

การเพิ่มคุณประโยชน์ผลิตภัณฑ์พืชท้องถิ่นสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ และมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนวิถีพุทธ ศูนย์อนุรักษ์พันธุ์กล้วย จังหวัดสุพรรณบุรี คณะผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลการวิจัยดังนี้

1) ปัญหา/อุปสรรคด้านผลิตภัณฑ์พืช พบว่า แบบบรรจุภัณฑ์ทั้งส่วนที่สำหรับบรรจุและหีบห่อขาดการออกแบบไม่ดึงดูดใจผู้บริโภคให้ตัดสินใจซื้อ ขาดความเป็นเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ประจำถิ่น ขาดการบริหารจัดการส่วนประสมการตลาด การพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนยังอยู่มีคุณภาพในระดับปานกลางและยังไม่ได้รับการจดแจ้งรับรองคุณภาพความปลอดภัย จากองค์กรภาครัฐ สอดคล้องกับงานวิจัยของพาขวัญ ทองรักษา และคณะ.เรื่อง การจัดการองค์ความรู้เพื่อพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์อาหารจากมันเทศ สู่มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ของชุมชน นทับน้ำ อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลวิจัยพบว่า ปัญหาในการดำเนินงานของกลุ่มประกอบด้วย ไม่มีโครงสร้างการบริหารงานบุคคล ขาดความเข้าใจในระบบการผลิต การควบคุมคุณภาพ ขาดแคลนเงินทุน เครื่องมือ และสถานที่แปรรูปอาหาร ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพไม่สม่ำเสมอ บรรจุภัณฑ์ไม่เหมาะสม ไม่สวยงามขาดเอกลักษณ์ของสินค้า ไม่มีมาตรฐานใดๆรับรองผลิตภัณฑ์

2) ด้านความต้องการเพิ่มคุณประโยชน์ผลิตภัณฑ์พืชท้องถิ่นสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์และมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนวิถีพุทธ จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ต้องการให้ออกแบบบรรจุภัณฑ์มีรูปลักษณ์สร้างแรงจูงใจให้ผู้บริโภคอยากซื้อ สร้างความโดดเด่นด้านอัตลักษณ์วิถีพุทธ การเป็นกัลยาณมิตรกับธรรมชาติ ฉลากควรระบุสรรพคุณให้ชัดเจน สามารถอ้างอิงจากเอกสารยาสมุนไพรไทย และควรจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับผู้ประกอบการได้เรียนรู้เรื่องการตลาด การเข้าถึงเทคโนโลยีที่ทันสมัย และได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐให้จดทะเบียนรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) หรือจดทะเบียนเป็นกลุ่มวิสาหกิจซึ่งสอดคล้องกับรายงานวิจัยของวิศรดา สมเกียรติกุล และกมล เรืองเดช เรื่อง การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองในอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลวิจัยพบว่า รูปแบบการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมือง ได้แก่ การพัฒนารูปแบบสินค้า ให้เป็นที่ต้องการของตลาด การปรับปรุงแบบบรรจุภัณฑ์ให้สอดคล้องกับกลุ่มผู้บริโภค และการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ สำหรับแนวทางการส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่ม ได้แก่ การพัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์ การแปรรูปสินค้าให้มีความหลากหลาย การเพิ่มช่องทางการจำหน่าย และการประชาสัมพันธ์ (Warisara Somkiattikul and Kamol Rueangdet, 2021 : 31-42) และรายงานการวิจัยของ ยุวดี ลิเบ็น, พร้อมคณะ เรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนของผู้ประกอบการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) จังหวัดกระบี่ ผลวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) ของผู้ประกอบการ คือ สามารถสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับองค์กรได้และสามารถเพิ่มยอดขายสินค้าได้เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการตัดสินใจเข้าร่วม รองลงมาคือรับรอง

ความปลอดภัยและสร้างความน่าเชื่อถือในคุณภาพของสินค้าให้แก่ลูกค้าได้และเพิ่มโอกาสในการเข้าร่วมงานแสดงสินค้าที่จัดโดยภาครัฐ 2) ลักษณะของสถานประกอบการ ขนาดของธุรกิจ ระยะเวลาก่อตั้งธุรกิจและยอดขายมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเข้าร่วมมาตรฐาน มผช. (Yuvadee Leeben, together with the group, 2020: 128-137)

3) การออกแบบนวัตกรรมส่วนประสมทางการตลาดเพิ่มคุณประโยชน์ผลิตภัณฑ์พืชท้องถิ่นสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์และมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนวิถิปุทธ จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ผู้อบรมมีผลสัมฤทธิ์ทางการฝึกอบรม เปรียบเทียบผลคะแนนทดสอบก่อนและหลังอบรมมีความสัมพันธ์กันและเมื่อผู้เข้าอบรมได้รับการฝึกอบรมแล้วมีคะแนนหลังการสอบเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีการเรียนรู้และการฝึกอบรม (Surachanee Kensupho, 2017 : 250-252) สอดคล้องกับรายงานการวิจัยของ เสาวภา ปัญจจริยะกุล เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบการทดสอบก่อนเข้ารับการอบรมและหลังของผู้เข้ารับการอบรม มีคะแนนหลังเข้ารับการอบรมสูงกว่าก่อนเข้ารับการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับรายงานการวิจัยของ พาชวิญ ทองรักษ์ และคณะ.เรื่อง การจัดการองค์ความรู้เพื่อพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์อาหารจากมันเทศ สู่มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ของชุมชนทับน้ำ อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า การสร้างแรงจูงใจ ต้องมีการอบรมให้ความรู้ด้านการผลิต การควบคุมคุณภาพ การออกแบบตราสินค้า และบรรจุภัณฑ์ ให้ความรู้และคำปรึกษาด้านบัญชี การเงิน และด้านการตลาด

4) การติดตามประเมินผลภาคสนามของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนเพื่อประเมินผลประกอบการ พบว่า มีการเพิ่มคุณประโยชน์ผลิตภัณฑ์พืชท้องถิ่นสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์และมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ ด้านคิดสรรค์พืชที่ไม่มีสารปนเปื้อนตกค้าง การเพิ่มคุณภาพและปริมาณให้เหนือคู่แข่ง การบริการหลังการขาย การปรับปรุงผลาก ปรับปรุงบรรจุภัณฑ์ เพิ่มช่องทางจำหน่าย ส่งเสริมการขาย พบว่ามีรายได้สุทธิส่วนต่างเฉลี่ยเพิ่มขึ้นทั้ง 4 แห่ง เมื่อเทียบกับในช่วงเดือนเดียวกัน ทั้งนี้อาจสืบเนื่องจากผู้ประกอบการทั้ง 4 แห่ง ได้จัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนขึ้นเพื่อต้องการช่วยเหลือสมาชิกในชุมชนให้มีสินค้าอุปโภคบริโภคที่เกิดจากภูมิปัญญาของชุมชนมาผลิตสินค้า ในขณะที่เดียวกันก็ได้รับการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการแล้วเกิดพัฒนาเพิ่มพูนความรู้ พัฒนาทักษะเพิ่มขึ้น ประกอบกับการใช้ความรู้ความสามารถที่เป็นภูมิปัญญาและเทคโนโลยีท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ให้เป็นนวัตกรรมชุมชน และรายงานการวิจัยของ พรรณนิตา เหล่าพวงศักดิ์ เรื่องการประยุกต์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มในผลิตภัณฑ์มะพร้าวตามแนวเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดสมุทรสงคราม ผลการวิจัยพบว่า 1) ระยะเวลาสร้างผลผลิตด้วยการใช้ปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพดี และเป็นทรัพยากรที่มีอยู่หรือแสวงหาได้ภายในท้องถิ่น เพื่อให้กระบวนการผลิตสินค้ามีประสิทธิภาพและมีคุณภาพ 2) ระยะเวลาสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิตด้วยการเพิ่มมูลค่าเชิงปริมาณ มูลค่าเชิงคุณภาพ และการเพิ่มโอกาส/ทางเลือก ตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และ 3) ระยะเวลาตลาดในเชิงพาณิชย์ด้วยการทำให้ผลผลิตน่าสนใจตรงกับความต้องการของตลาด และมีภาพลักษณ์ที่ดีในมุมมองของผู้บริโภค ภายใต้เงื่อนไขการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม วิถีชีวิต และการพัฒนาหรือต่อยอดจากภูมิปัญญาเดิม ก่อให้เกิดการลดรายจ่าย การเพิ่มรายได้ แล การสร้างโอกาสหรือเกิดทางเลือกที่หลากหลาย (Pornthida Laophuangsak, 2020 : 95)

5) การเสนอแนวทางการเพิ่มคุณประโยชน์ผลิตภัณฑ์พืชท้องถิ่นสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์และมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนวิถิปุทธ จังหวัดสุพรรณบุรี ผลจากการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ การพัฒนาผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนผลิตพืชท้องถิ่นให้มีศักยภาพในการเป็นผู้ประกอบการและร่วมสร้างสรรค์ชุมชนวิถิปุทธที่ดี แบ่งเป็น 3 ระยะ ได้แก่ (1) ระยะเร่งด่วน เช่น ควรเตรียมการยกระดับผลิตภัณฑ์

พืชให้ได้รับการจัดแจงมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน จากภาครัฐ มีการควบคุมกระบวนการผลิตอย่างเหมาะสม ปลอดภัยตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำและปลายน้ำ เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าผู้ผลิตในชุมชนจะสามารถรักษาคุณภาพ มาตรฐานผลิตภัณฑ์พืชได้อย่างสม่ำเสมอ และเตรียมการยกระดับสู่มาตรฐานผลิตภัณฑ์ OTOP (2) ระยะ พัฒนาการตลาด เช่น สมาชิกควรได้รับการพัฒนาให้มีความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ ในการออกแบบ นวัตกรรมส่วนประสมทางการตลาด นักกลยุทธ์ทางการตลาดมาเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการให้สอดคล้อง กับบริบทของชุมชน เน้นอัตลักษณ์ชุมชนวิถีพุทธ บรรจุภัณฑ์เป็นมิตรกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีแหล่งผลิต ถูกสุขอนามัย และ(3) ระยะการพัฒนาอย่างยั่งยืน เช่น ควรวางแผนพัฒนาผู้ประกอบการวิสาหกิจให้มีส่วนร่วม และมีความสามารถสร้างสรรค์นวัตกรรมท้องถิ่นและเครือข่ายชุมชนสร้างสรรค์นวัตกรรมผ่านกิจกรรมการ แบ่งปันคุณประโยชน์ชุมชนวิถีพุทธ (Benefit Sharing Community) ซึ่งสอดคล้องกับรายงานวิจัยของณัฐพล บัวเปลี่ยนสี,พร้อมคณะ เรื่อง การพัฒนาศักยภาพของวิสาหกิจชุมชนเพื่อสร้างความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชน จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยพบว่า ตัวชี้วัดความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน ด้าน ศักยภาพและสามารถนำมาใช้เป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดฉะเชิงเทรามากที่สุด ได้แก่ ด้านผู้นำ รองลงมาได้แก่ ด้านการผลิต ด้านแรงงาน ด้านการตลาด ด้านการเงินหรือเงินทุน และด้านการ บริหารจัดการ (Nattapon Buapliensi, Prom and group, 2017: 43-49) และรายงานวิจัยของชญาภัทร์ กี อาริโย และคณะ เรื่อง รูปแบบการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคกลาง ผล วิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในกลุ่มจังหวัดภาคกลาง ประกอบด้วย 5 ปัจจัยหลัก ดังนี้ 1) ภาวะผู้นำ 2) ความรู้ความเชี่ยวชาญและการพัฒนาตนเอง 3) การจัดทำแผนวิสาหกิจชุมชน 4) การสื่อสารและการประสานงาน และ 5) คุณธรรม จริยธรรม

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1 ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย 1) ควรมีการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ปรับใช้กับเทคโนโลยียุค ปัจจุบันเพื่อพัฒนาเป็นนวัตกรรมท้องถิ่นให้มีคุณลักษณะในเชิงวิชาการที่ได้รับการยอมรับ มีการนำหลัก วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และเครื่องมือที่ทันสมัยมาปรับใช้ให้สอดคล้องกับบริบท และสภาพการณ์ของชุมชน และศักยภาพที่แท้จริงของสมาชิกและชุมชนเพื่อให้ผลผลิตเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพและความ ปลอดภัย สามารถสร้างมูลค่าให้สูงขึ้นได้ 2) ควรมีการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านความรู้การสร้างสรรค์จาก ผู้รู้ ปราชญ์ชุมชน ดำเนินการสืบค้น แสวงหา คัดเลือก คิดค้น ปรับประยุกต์ใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น จนได้เกิดเป็นความรู้ที่สามารถสร้างคุณประโยชน์ให้กับผลิตภัณฑ์พืช 3) ควรพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการ วิสาหกิจชุมชนทุกด้านเพื่อเตรียมการขอจัดแจงทะเบียนรับรองจากภาครัฐซึ่งจะช่วยให้จำหน่ายผลิตภัณฑ์ ได้มากขึ้น

2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป 1) ควรมีการศึกษาวิจัยการยกระดับผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน เชิงการค้าด้วยนวัตกรรมชุมชนประจำถิ่น 2) ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ในการเสริมสร้างผู้ประกอบการให้มีความสามารถในการสืบทอดและการประยุกต์ภูมิ ปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างคุณประโยชน์ผลิตภัณฑ์พืชท้องถิ่น

3 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย 1) ควรให้หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนรวมใน การส่งเสริม และสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมต่างๆ กับวิสาหกิจชุมชนให้มีศักยภาพในการบริหารจัดการ ให้ เกิดการยกระดับผลผลิตสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ เพื่อให้เกิดการต่อยอดและประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเชิง การค้า 2) หน่วยงานภาครัฐควรเข้ามามีส่วนกระตุ้นให้วิสาหกิจยกระดับผลิตภัณฑ์ผ่านการทดสอบทางเคมี และกายภาพ เพื่อสร้างความมั่นใจแก่ผู้บริโภค เป็นการเพิ่มช่องทางการตลาดได้อย่างกว้างขวาง

Reference

- Document Processing and Archives Committee. (2001). Culture, historical development. Identity and wisdom of Suphanburi Province, Bangkok: Fine Arts Department,
- Nikhom Wongnanta. (2014). Wittaya Charoen Arunrat, academic project report. Learning about conservation and collection of banana varieties, Office of Agricultural Research and Promotion, Maejo University, 2014, .
- Paritha Panthubanyong. (2002). Practical TQM: Tsuyama Problem Solving Techniques, Bangkok: Technology Promotion Association. (Thai-Japan), .
- Phattharaphon Awatchanakarn,(2015) Marketing factors and behavior of sustainable cultural tourists. in Laplae District Uttaradit Province, Master of Business Administration Program Faculty of Commerce and Accountancy Thammasat University,
- Luan Saiyot and Angkana Saiyot, (1995), Educational research techniques. (Print No. 4).Bangkok: Suwiriyasan, .
- Yingluck Kanchanarek et al. (2017). Complete Research Report, Project "Elevating Agricultural Sustainability of Smallholder Farmers, Chae Hom District, Lampang Province,.
- Wanasara Chankamon. (2021). "Conditions for success in operating social enterprises. of community enterprises in Suphanburi Province", Master of Education Thesis, (Graduate School: Silpakorn University.
- Suphannee Chaiyaamporn, et al. (2009). Khomphon Suwannakut, research report. Study of learning centers on social development and community welfare: a case study of Mae Raka community, Mae Raka Subdistrict, Wang Thong District, Phitsanulok Province,.
- Nipapan Jensontikul. (2019). "Community Enterprise Development in the Lower Central Region 1 to Raise Competitiveness in the ASEAN Community", Journal of Political Science and Public Administration, Year 10, No. 1 (January-June). 2019),.
- Community Enterprise Information System, Community Enterprise Promotion Division Department of Agricultural Extension. (2017). Report summarizing the types of business of community enterprises that have been approved for registration in Suphanburi Province. Information dated 25 March 2022 <https://smce.doae.go.th/smce1/report/selectreport.php?reportid=17> .
- Waraporn Bunchiang .(2020). Participatory action research. (Participatory action Research -PAR), Faculty of Public Health Chiang Mai University, [online], source: https://www.chiangmaihealth.go.th/cmpho_web/document/ [12 Apr. 2022].
- Khon Kaen Vocational College. (2022) Marketing Principles, online, source: <https://sites.google.com/site/toeykanoknipa2541/baeb-thdsxb-9> .
- Information Center National Health Commission Office, (2022) Triangulation of data, [online], source: <https://infocenter.nationalhealth.or.th/node/> .

